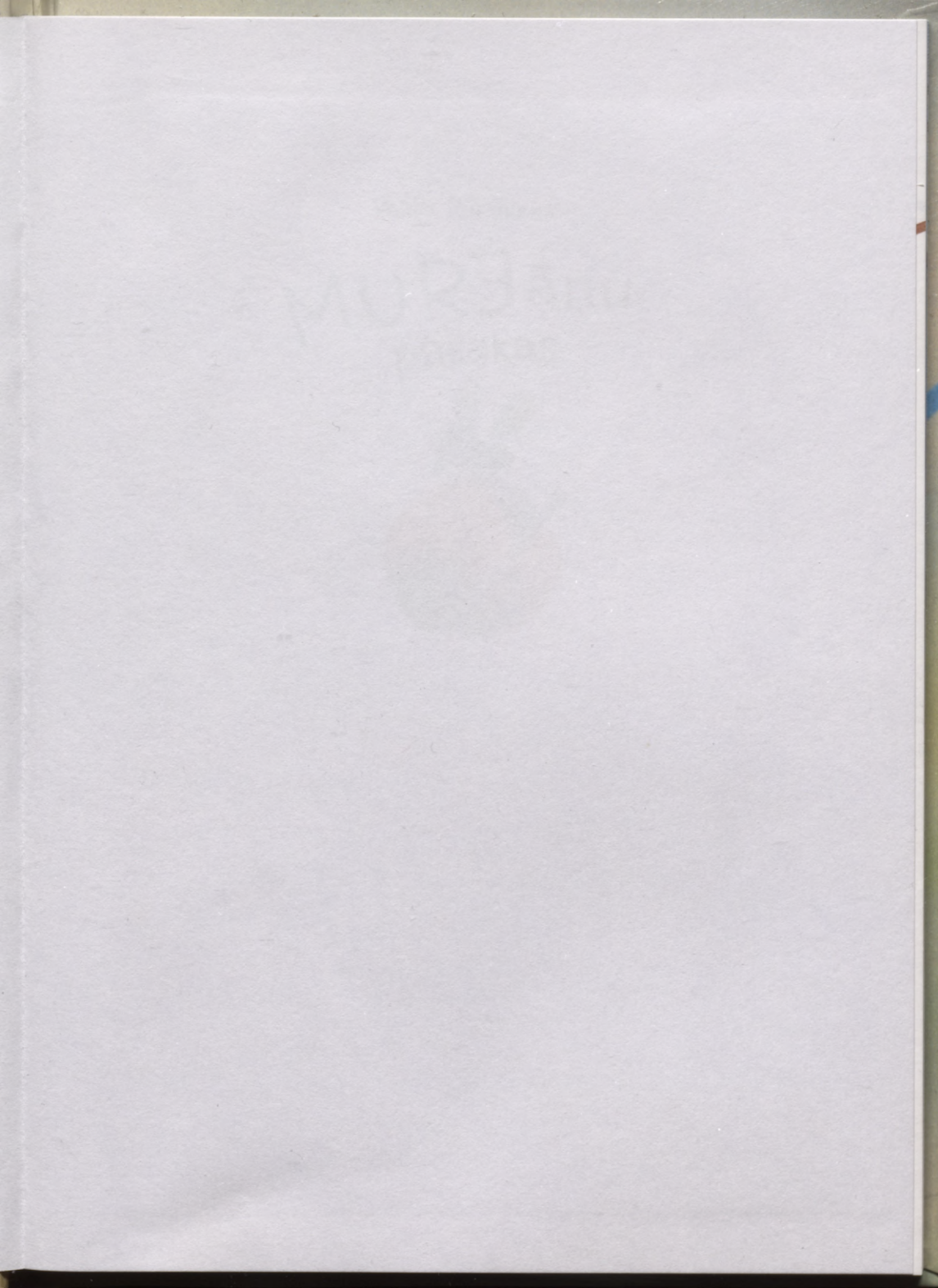

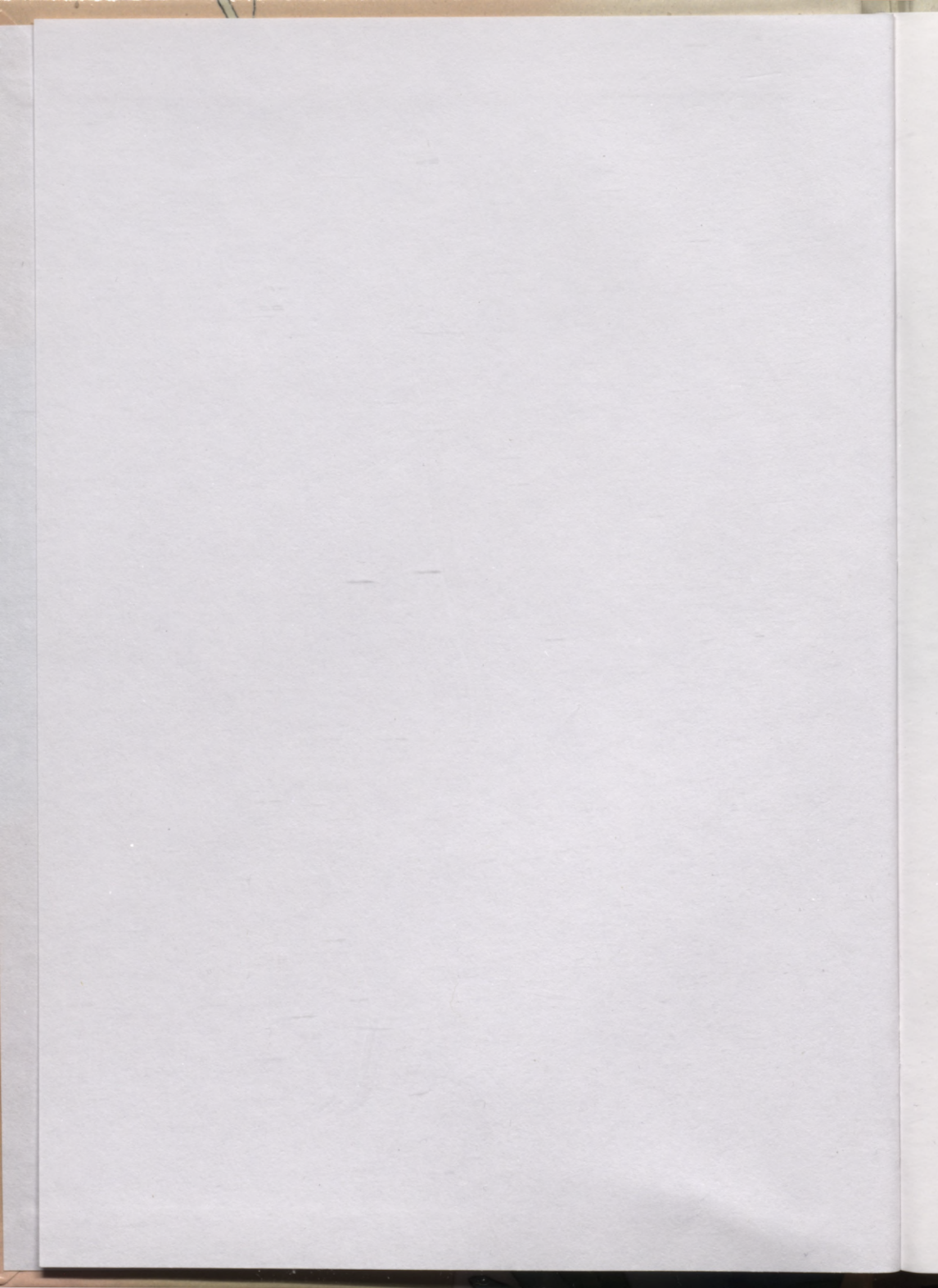

Valdis Rūmnieks

MURĒjāņu pasakas

Valdis Rūmnieks

MURĒāņu
pasakas

13325

J
L 5148

47
821

Valdis Rūmnieks

MURĒāņu pasakas

Māksliniece Gundega Muzikante

Apgāds GARĀ PUPA

Latvijas Nacionālā
bibliotēka

0307024824

© Valdis Rūmnieks, 2007

© Gundega Muzikante, 2007

© Apgāds GARĀ PUPA, 2007

Pasaka par MURĶāņiem

Reiz pieci Muri nolēma svinēt Jāņus. Pirmais Muris nocirta piecus bērziņus un izrotāja māju, Otrais salasīja jāņuzāles, Trešais nopina ozollapu vainagus, Ceturtais pļavā sagatavoja varenu ugunskuru – no veciem priežu celmiem, sausiem alkšņu, ozolu un egļu zariem, bet Piektais Muris nemierīgi staigāja apkārt un vicināja asti.

- Mēs nepareizi svinam Jāņus, – pēkšņi viņš paziņoja.
- Kāpēc nepareizi? – satraucās pārējie Muri.
- Mums būs tik varens ugunskurs, – vaimanāja Piektais Muris, – un viss labums uzies gaisā pilnīgi veltīgi!
- Kā – veltīgi?! – iebrēcās pārējie Muri, un no viņu brēciena tuvējai liepai nobira trīsdesmit trīs lapas.
- Ugunskurs dod siltumu! – sauca Pirmais.

– Un gaismu! – turpināja Otrais.

– Un tā citi Muri citos novados zina, ka mēs svinam Jāņus! –
nošņāca Trešais.

– Un... Un kā tu vispār vari tā runāt! – noelsās Ceturtais.

– Labi, labi! – tiepās Piektais. – Uguns! Bet kāda jēga ir
dūmiem? Nekāda!

– Pag! – iesaucās Pirmais Muris. – Dūmos mēs varētu izzāvēt
karūsiņas!

Sacīts, darīts.

Pirmais Muris gāja pēc makšķerēm, Otrais saraka sliekas,
Trešais – meklēt sāli, Ceturtais – pēc trim kokiem, lai iekārtotu
žāvēšanu ugunskura čukurā, bet Piektais nemitīgi maisījās pa
kājām un visus tribulierēja.

Vēl saule nebija norietējusi, kad lielā karūsu ķeršana ar piecām
makšķerēm gāja vaļā.

Karūsas ķērās lieliski. Sākumā Muri nevarēja vienoties, cik tad
karūsu īsti ķert, bet tad Ceturtais, kā jau visprātīgākais, atgādināja,
ka būšot jāēd arī pīrāgi un Jāņu siers un jādzer alus, tāpēc pietikšot
katram pa trim karūsiņām – dvēseles un dūmu tiesai.

Kad visas karūsas bija noķertas, Muri ķērās pie galvenā darba.

Pirmais Muris iztīrīja karūsiņas, Otrais uzbēra sāli, Trešais vēra zivis uz lokanā šķērskoka, Ceturtais, pakāpies uz celma, novietoja koku ar zivīm virs ugunskura, bet Piektais Muris jau turēja rokās sērkociņu un gaidīja īsto brīdi.

Ugunskurs iedegās, un dūmi augsti uzšāvās debesīs. Malu malās atskanēja Jāņu dziesmas, un arī pieci Muri izlocīja balsis.

Bet no tādas trakas dziedāšanas dīķī pamodās Negantā Līdaka un nolēma ieturēt vakariņas. Negantā Līdaka bij tik briesmīga, ka mācēja pat skaitīt.

– Nolādēts! – viņa iešņācās. – Trūkst piecpadsmit karūsiņu! Atkal Muri uzdarbojušies! Nu viņi man vienreiz dabūs!

Negantā Līdaka uzlēca uz prāva dubļu paugura, kuru dīķa vienā stūrī bij sastūmuši bebri, un palūkojās uz visām pusēm.

– Re! Re, kur ir manas piecpadsmit karūsiņas! – zobus griez-dama, Negantā Līdaka iešņācās. – Es viņiem tādus Jāņus parādīšu, Muri gatavie!

Bet pieci Muri, nekā nenojauzdami, ēda sieru un dzēra alu, virpuļoja ap Jāņu ugunskuru, alkaini tvēra dūmakainās smaržas,

kuras plūstin plūda no karūsiņām tur, ugunskura čukurā.

Tikmēr Negantā Līdaka ievilka savā milzīgajā un tukšajā vēderā labi daudz ūdens un uzmanīgi līda uz ugunskura pusi.

Pirmais Muris, ieraudzījis Neganto Līdaku, iebrēcās:

– Paskat! Vecā grabaža lien pa zāli!

– Uzmanies! – sauca Otrais.

– Viņa grib apēst mūsu karūsiņas! – ieņaudējās Trešais.

Bet tajā brīdī Negantā Līdaka bija pielīdusi gluži tuvu ugunskuram un, atvērusi muti, laida varenu ūdens šalti uguns virzienā. Taču iegādījās tā, ka starp Neganto Līdaku un ugunskuru kā dzīva siena stāvēja Piektais Muris. Caurcaurēm salijis slapjš, viņš sauca:

– Nekas tev neizdosies! Mēs Jāņus svinēsim un karūsiņas ēdīsim! Un, ja gribēsim, arī tevi dūmos izžāvēsim! Mur!

– Murjāņi gatavie! – iešņācās Negantā Līdaka un mēģināja iekost Piektajam Murim kājā.

To pamanīja Pirmais Muris un meta Negantajai Līdakai ar savu Jāņu vainagu. No pārbīļa Negantā Līdaka palaida vaļā Piek-tā Mura kāju un muru murumis aizripoja līdz dīķmalai, un iegāzās ūdenī.

Bet pieci Muri ēda žāvētās karūsiņas, sasaucās ar citiem Muriem tuvu un tālu un, skaļi murrādami un alu dzerdami, priecājās, cik tomēr labi ir svinēt Jāņus Murjāņos.

Pasaka par slepeno ieroci

Kādu pēcpusdienu Muri bija brangi paēduši un nolikušies atpūsties. Diena bija silta, un logs stāvēja vaļā. Muri gulēja, gulēja, bet kaut kas visu laiku viņiem traucēja. Pirmais Muris atmodās, saspicēja ausis un iebrēcās:

– Ārprāts!

– Kas noticis? – atmodās Otrais.

– Man bija šausmīgs sapnis, – ievaidējās Trešais.

– Es nevaru vairs izturēt, – ieblāvās Ceturtais.

– Tā jau es domāju! – iešnācās Piektais un uzlēca stāvus gaisā.

– Ko tu domāji? – iesaucās pārējie.

– Vai tad jūs paši nedzirdat? Tā atkal ir grieze, kura mums neļauj gulēt!

Muri izskrēja ārā no mājas. Jā, grieze bija lejā, pļavā. Muri noskrēja lejā un – ko viņi tur ieraudzīja?!

Grieze bija tik ilgi pļavā griezusi – kamēr pieci Muri gulēja – ka sagriezusi visu pļavu krustu šķērsu! Un Muru iemīļotā ugunsкура vieta, kur Muri allaž svinēja Jāņus, bija izgriezta pilnīgi ārā! Un, lai mērs būtu pilns – grieze turpināja griezt, tā ka ausis krita ciet.

– Tā turpināties nedrīkst, – iesaucās Pirmais Muris.

– Mums grieze jāpārmāca! – paziņoja Otrais.

– Bet kā? – ievaicājās Trešais.

– Mēs taču nevaram viņu noķert! – ievaicājās Ceturtais.

– Es zinu! – svinīgi noskaldīja Piektais. – Laidīsim darbā mūsu slepeno ieroci!

Sacīts, darīts.

Pirmais Muris gatavoja slepeno ieroci, Otrais sameklēja daudzus mazus trauciņus, Trešais skrēja izlūkot, kurus pļavas stūrus grieze vēl nebija sagriezusi, Ceturtais vadīja visus darbus, bet Piektais kā allaž maisījās pārējiem pa kājām.

Kad slepenais ierocis bija gatavs, Muri atkal noskrēja lejā pļavā. Noskatījušies, kā grieze sagriezusi pļavas daļu, Muri ātri iezīmēja līnijas, kur grieze turpinās griezt, un krustpunktos, kur grieze droši vien apstāsies, lai uz brīdi atpūstos, Muri saraka zemē trauciņus ar slepeno ieroci.

Slepenais ierocis – bet to tiešām nevienam nesakiet – bija šķīdums, kurš sastāvēja no rūgušpiena, rauga, kas izšķīdināts siltā ūdenī, un žāvēta slieku pulvera.

Darbu paveikuši, Muri uzskrēja augšā un sāka gaidīt. Grieze turpināja griezt.

– Šausmas! – vaidēja Pirmais Muris.

– Viņa nemaz neuzķersies uz mūsu slepenā ieroča! – bēdājās Otrais.

– Varbūt raugu vajadzēja likt vairāk? – prātoja Trešais.

– Nē, slieku pulveri! – iebilda Ceturtais.

– Klusu! – iešņācās Piektais.

Muri saausījās. Beidzot! Grieze bija apklususi!

Priecīgi Muri noskrēja lejā pļavā.

– Es ceru, ka grieze būs pietiekami uzrūgusi un vairs negriezīs, – apņēmīgi noteica Piektais Muris.

Muri jau sāka pārlūkot sagriezto pļavu, lai aptvertu, kā atjaunot griezes izdarītos postījumus, kad pēkšņi –

Kaut kur tālāk, pie Gaujas, atskanēja pērkonā grāvienam līdzīgs troksnis, it kā motorzāģis būtu sasprādzis gabalu gabalos. Nelabu jauzdami, Muri metās uz Gaujas pusi.

Kad Muri pieskrēja pie ūdens, Muri šausmās sastinga. Gauja bija pārgriezta pušu!

– Slepenais ierocis neiedarbojās, – ievaidējas Pirmais Muris.

– Ko mēs iesāksim? – brēca Otrais.

– Gauja ir pagalam! – elsa Trešais.

– Mums atliek tikai... – iesāka Ceturtais.

– Jā! – turpināja Piektais. – Laižam darbā savu parasto ieroci!

Un visi pieci Muri ieņaudējās tik stipri, ka vārgākām apsēm visas lapas nobira. Bet tad arī grieze nevarēja izturēt, izsprāga no Gaujas ārā un ar visu savu urkšķošo vēderu aizplivinājās uz Rīgas pusi.

Muri priekā palēcās vismaz divus metrus augstu, bet Piektais tūliņ steidzināja:

– Vēlāk priecāsimies! Žigli uz māju pēc diega un adatām! Gauja pušu! Tā taču applūdīs visas pļavas un mēs vairs nevarēsim svinēt Jāņus! Mjau!

Pasaka par zalkšiem

Pēdējais piliens pacietības kausā bija Pirmā Mura atradums.

– Tas ir par traku! – viņš brēca. – Arī zem gultas zalktis!

Patiesi: zem Pirmā Mura gultas saritinājies un, dzeltenās ausis zibinādams, snaikstījās prāva izmēra zalktis.

– Kas te vispār notiek? – errojās Otrais Muris. – Vai tiešām visas pasaules zalkši ir salīduši mūsu sētā?

– Drīz jau kārtīgam Murim nebūs kur ķepu nolikt, – uztraucās Trešais.

– Mums kaut kas ir jāizdomā, – apņēmīgi noteica Ceturtais.

– Vispirms izvelc zalkti no gultapakšas, tad arī domāsim, – noskaldīja Piektais.

Kad nu Pirmais Muris ar Ceturto izstrīdējās, kuram jāvelk ārā zalktis un beidzot ar lieliem uztraukumiem tas arī tika izdarīts,

Piektais Muris svarīgi paziņoja:

– Zalkši ir apjukuši, un tāpēc viņi lien gan sētā, gan mājā.

– Apjukuši? Kāpēc? Varbūt viņiem virzieni sajukuši kā delfiniem? Varbūt viņi kaut ko sliktu ieēduši? – uztraucās Muri.

– Nerunājiet blēņas! – izsaucās Piektais. – Apjukuši viņi ir tāpēc, ka visur izcērt mežus, un viņi vienkārši bēg no lielajiem traktoriem, baļķu vilcējiem un briesmīgajiem zāģiem! Bet uz kuriem tad lai viņi mūk? Visas pļavas gar Gaujmalu aizaugušas un pielūžņotas!

– Nu tas iztīrīsim vienu pļaviņu, un zalkši aizies uz turieni! – iesaucās Pirmais Muris.

– Es jau arī sākumā tā domāju, bet... – atsāka Piektais, – zalkši nav nemaz tādi apkārtstaigātāji. Un kā viņi zinās, ka mēs skaistu pļaviņu tieši viņiem esam ierīkojuši?

– Mums ir divas iespējas – noķert zalkšus vai aizbaidīt tos uz pļaviņu, – iespraucās Otrais.

– Nē, nē, es negribu baidīšanu! – ievaimanājās Trešais. – Atcerieties, kā mēs pirms trim gadiem mēģinājām sirseņus aizbaidīt!

– Nu tad noķersim viņus! – dedzīgi iesaucās Ceturtais.

– Kurš nupat negribēja ķert zalkti zem manas gultas? – iebilda Pirmais.

– Mieru! – nošņācās Piektais. – Vispirms iesim noskatīt pļaviņu.

Sacīts, darīts. Muri noskatīja klusu nostūri starp diķi un piekalnīti, kuru bebri vēl nebija paguvuši sabojāt ar saviem nebeidzamajiem kanāliem, un ķērās pie darba. Pirmais Muris cirta

krūmus, Otrais vāca kopā zarus un vecās kritalas, Trešais stiepa to visu uz ugunskura vietu, Ceturtais pļāva zāli, un Piektais, visiem par lielu brīnumu, arī strādāja – grāba nopļauto zāli un krāva prāvās kaudzēs.

Pļaviņa bija iekārtota, un tad pēkšņi četri Muri attapās, ka Piektais kaut kur ir pazudis! Turklāt viņš bija pārgērbies un – paņēmis automašīnu, kuru Muri izmantoja tiki divas reizes mēnesī īpaši nepieciešamu preču atvešanai no lielveikala “Muru prieks”.

Pagāja vairākas stundas, kamēr pārradās Piektais Muris. Noslēpumaini smaidīdams, viņš vēra vaļā mašīnas bagāžnieku. Iekšā gulēja šaurs, bet resns papīra rullis.

– Celiet ārā! – viņš izrīkoja.

– Ko mēs ar to darīsim? – ievaicājās Pirmais Muris.

– Atplēs gabaliņu, es gribu paskatīties, – iespraucās Otrais.

– Uzmanīgi! – iebrēcās Piektais.

– Tas ir īpašs papīrs!

– Kas tad tur tik

īpašs? – brīnījās Trešais.

– Izskatās tāds ciets.

– Tas ir tualetes papīrs ziloniem, – viszinīgi noteica Ceturtais.

– Nudien, jums prāts dīķī iekritis? – nošņācās Piektais. – Tas ir... tas ir jaunākais zinātnes izgudrojums! Zalkšpapīrs!

Latvijas Nacionālā
bibliotēka

0304024824

– Zalkšpapīrs? – brīnījās pārējie Muri.

– Jā! – noskaldīja Piektais. – Tas ir briesmīgi lipīgs un smaržo pēc zalkšu mīļākās barības – vardēm.

– Tas ir zalkšu papīrs vai varžu papīrs? – ievaicājās Pirmais Muris.

– Klausīties vajag! – iebrēcās Piektais. – Tas ir zalkšpapīrs, un mums pieķersies tūkstoš zalkšu!

Skaitā Piektais Muris bija tuvu patiesībai, tikai ne žanrā. Kad Muri bija apvilkuši apkārt sētai lielo papīra rulli un vēl drošības pēc divreiz arī mājai, pēc divām stundām uz papīra bija pielipis milzīgs lērums mušu, varžu, vaboļu, četri zaķi un pat tālāko kaimiņu suns, kuru žigli nācās atsvabināt, lai tas ar savām vaimanām neaizbaida zalkšus. Tomēr nākamais rīts jau bija cerīgāks – četrpadsmit zalkšu locījās, pielipuši pie papīra.

Trīs dienās Muri noķēra septiņdesmit deviņus zalkšus un laimīgi nostiepa lejā uz jauno pļaviņu.

Ceturtās dienas rītā Murus gaidīja pārsteigums. Pie mājas ārdurvīm kāds ar mikstām, vijīgām kustībām grantī bija ievilcis uzrakstu:

*- Paldies par pļaviņu!
Zalkši -*

Un mazliet tālāk – gabals briesmīgi lipīgā zalkšpapīra, pie kura pielipušas liktenīgi gulēja piecas pelites.

– Urrā! Lai dzīvo zalkši! – sauca Muri, un no lielā blāvienu dīķī Negantā L7īdaka kārtējo reizi aizrijās ar karūsas asakām.

Pasaka par zivju gārņiem

Reiz kādā klusā vasaras pēcpusdienā pieci Muri nolēma iet uz Gauju un ielikt naktsāķus.

– Iedomājieties, – sapņoja Pirmais Muris, – mums būs piecpadsmi milzīgi sapali! Katram pa trim!

– Un mēs viņus cepsim rīvmaizē ar krējumu, – turpināja Otrais.

– Bet es gribu sapalu zupu! – ievaimanājās Trešais.

– Pērn mēs sapalus arī žāvējām, – atgādināja Ceturtais.

– Tūliņ pārtrauciet! – nošņācās Piektais. – Labāk ķerieties pie darba!

Sacīts, darīts. Pirmais Muris pārbaudīja naktsāķus, Otrais gāja uz mežu pēc mietiņiem, Trešais meklēja sliemas, Ceturtais aizskrēja iztīrīt taciņu uz Gauju, bet Piektais visu laiku purpināja, ka droši vien Muri būs kaut ko aizmirsuši, tikai viņš nevarot

atcerēties, ko. Pārējie Muri noskaitās uz Piekto un piekodināja, lai vismaz līdz vakaram viņš nemaisās pa kājām.

Vakarā, kad saule taisījās uz rieta pusi un viegla migla kāpa no Gaujas, Muri devās ceļā. Viņi nonāca pie Gaujas, pārbrida uz salīņu un tur, kur sēres galā veidojās aizstraume un neliels dziļums, iemeta naktsāķus.

Apmierināti par padarīto, Muri jau laikus likās gulēt, jo nākamajā dienā bija jāceļas agri.

Vēl saule nebija uzlēkusi, kad Muri bija augšā. Paņēmuši zivju kuli un uzķeramo tīkliņu – jo lielie sapali pie āķiem neganti spārdījās – pieci Muri devās ceļā. Rīts bija kluss un mierīgs, un visas zīmes rādīja, ka sapali būs ķērušies vareni. Bet –

Vienu pie otras Muri vilka ārā naktsāķu resnās auklas, un skats šķita briesmīgāks par briesmīgu: uz katra āķa bija pa sapalam un daži pat īsti milzeņi, bet kādi viņi izskatījās! Saplosīti, sadriskāti, no viena sapala pāri palikusi bija tikai plika galva!

– Es taču teicu, ka mēs kaut ko aizmirsām! – iebrēcās Piektais Muris. – Kopš tā brīža, kad te pērn apmetās lielais zivju gārņu

bars, visi makšķernieki sūdzējās, ka viņi aplasa zivis, kuras pieķērušās pa nakti!

– Mums viņi jāpārmāca! – apņēmīgi iesaucās Pirmais Muris.

– Bet kā? – novaidējās Otrais.

– Mēs taču viņus nemākam noķert! – brēca Trešais.

– Un ko mēs darīsim, ja arī viņus noķersim? – bēdājās Ceturtais.

– Es zinu, kas mums jādara! – apņēmīgi noskaldīja Piektais. –

Mēs viņus noķersim un izdarīsim tā, lai viņi nevarētu lielīties citu putnu vidū, cik viņi labi un cēli.

– Bet vismaz pasaki, kā mēs viņus noķersim? – lūdzās Pirmais.

– Mēs izliksimies par sapaliem! – uzmanīgi apkārt palūkojies, nočukstēja Piektais Muris.

– Kā tad mēs izliksimies? – muguru noraustīja Otrais.

– Mēs nosmērēsimies ar krējumu, un zivju gārņi domās, ka mēs esam sapali!

– Bet kur tad mēs izliksimies? – brīnījās Trešais.

- Pie naktsāķiem, – turpināja Piektais.
- Taču ne jau ūdenī, – ar bažām iesaucās Ceturtais.
- Tieši ūdenī! – nocirta Piektais. – Cēla mērķa vārdā īsts Muris var paciest visu!

Briesmīga un varonīga bija nākamā nakts: pieci Muri devās uz Gaujas saliņu, līdzī nēmdami vienu lielo naktsāķu auklu; Pirmais Muris, nelaimīgi ņaudēdams, stiepa līdzī spainīti ar *briesmīgo smēri*, kā viņu iedēvēja Otrais Muris. Piektais Muris bija izdomājis, ka krējums ātri izšķīdīšot ūdenī, un tāpēc lika sajaukt to ar svaigu klīsteri. Pats Piektais Muris, kurš bija nolēmis nepārvērsties par krējumzivi un vadīt zivju gārņu noķeršanas operāciju, nesa līdzī īpašu maisiņu, kurā iekšā esot zivju gārņu *kauna traipi*.

Neapraktāmas bija četru Muru mokas, kad viņi, ieziedušie ar *briesmīgo smēri*, likās ūdenī uz sērītes, zobos turēdami lielo naktsāķu auklu, turklāt Piektais Muris, sēdēdams krūmos, neganti šņāca uz pārējiem Muriem, lai tie nesarunātos un kustoties ūdenī kā sapali, nevis kā Muri.

Tīklīdz sāka mesties gaišs, zivju gārņi bija klāt. Liels bija viņu izbrīns, kad milzīgie sapali ķēra viņus ciet un nelaida vaļā. Nu nāca Piektā Mura dižais brīdis: katru zivju gārņi viņš apgredzenoja, un katru gredzenu rotāja glīts uzraksts: es zagu sapalus Murjāņu Muriem.

Ilgi pēc tam pieci Muri pērās pirtī, mazgājās, dzēra siltu pienu ar medu un piekoda ceptus sapalus rīvmaizē ar krējuma mērci, jo turpmāk sapali ķērās varenī. Ja arī Murjāņos parādījās zivju gārņi ar visiem saviem *kauna traipiem*, naktsāķiem un Muriem viņi tuvumā nerādījās.

Pasaka par septiņām baravikām

Reiz pieci Muri nolēma iet sēņot. Domāts, darīts. Viņi paņēma grozus un nažus un devās uz mežu. Grozi pamazām kļuva aizvien smagāki – tur vizēja dzeltenās gailenes un sārtie apšu kundziņi, brūnās sviesta bekas un visu nokrāsu bērzlapes, palaikam trāpījās arī krimildes – gan pavisam baltās, gan tumši pelēkās. Retumis varēja dabūt arī pa kādai rudmiesei, cūku becai un dižsardzenei. Bet –

– Kur palikušas baravikas? – iesaucās Pirmais Muris.

– Nevar taču tā būt: visas sēnes ir, tikai baravikas – ne! – paziņoja Otrais.

– Man šķiet, kāds klusītēm nolasa baravikas, – ievaimanājās Trešais.

– Nemels niekus! – nošņācās Ceturtais.

– Paskatīsimies vēl pie mājas, zem ozoliem! – ieteicās Piektais.

Astes vicinādami, Muri devās uz mājām. Lejā, piekalnītē, starp māju un diķi, auga ozolu birzs. Muri par birzi gādāja īpaši – nolasīja visus sausus zarus, nopļāva biezākos zāles pudurus un sausā laikā pat atnesa ūdeni no diķa un aplaistīja. Tādam čaklumam bija vienkāršs izskaidrojums – ozolu birzī allaž auga baravikas.

Krustu šķērsu Muri izstaigāja ozolu birzi, bet nekā. Kad jau astes aiz bēdām bija galīgi nolaidušās, pēkšņi Pirmais Muris iesaucās:

– Ir! Ir!

Nu visi Muri saskrēja kopā. Patiesi, uz sīka paugura, zem biezā pērno ozollapu klājuma galviņas no zemes bija pabāzušas septiņas mazītiņas baraviciņas.

– Ņemam ciet! – uztraukti murrāja Pirmais Muris.

– Tik maziņas? – brīnījās Otrais.

– Bet mums taču citu nemaz nav! – tiepās Trešais.

– Un mēs tā gribējām baravikas! – ievaimanājās Ceturtais.

– Tikai mieru! – nocirta Piektais. – Padomāsim ar prātu.

Baravikas ir tikko sākušās, citur mēs nedabūsim. Bet! Vai tad mēs, Muri, nevaram paciesties līdz rītam? Kārtīgi aplaistīsim mazās baraviciņas, un rīt viņas būs izaugušas! Un sēņu mērci ēdīsim rīt pusdienās! Norunāts?

Tā arī izdarīja. Baraviciņas aplaistījuši, Muri ķērās pie lielās sēņu tīrīšanas un griešanas, un, lai atvieglotu gaidīšanas mokas, pamatīgi saēdās podiņus – gan vārītus, gan ceptus uz plīts rinkiem.

Nākamajā rītā pieci Muri vēl pirms brokastīm devās uz ozolu birzi. Lielais griešanas prieks bija uzticēts Pirmajam Murim. Bet – ko viņi tur ieraudzīja?!

Pie paugura, kur augs mazītiņās baraviciņas, rosījās Negantā Līdaka un grieza baravikas.

– Viņa apēdīs mūsu baraviciņas, – iešņācās Pirmais Muris.

– Metamies viņai virsū! – skaļi čukstēja Otrais.

– Kā tad mēs viņai atņemsim grozu? – brēca Trešais.

– Atcerieties, kā pērn viņa pārķoda man makšķeri, – drebinājās Ceturtais.

– Es zinu, ko mēs darīsim! – apņēmīgi noteica Piektais Muris un aizskrēja uz māju.

Bet Negantā Līdaka jau beidza griezt baravikas un, sagrābusi grozu ar saviem asajiem un milzīgajiem zobiem, grasījās doties atpakaļ uz dīķi.

Kā zibens Piektais Muris bija klāt. Līdzī viņam bija spinings.

– Ātri salauziet kadiķa zarus un nosprostojiet līdakai ceļu uz dīķi! – Piektais čukstēja.

Pārējie Muri metās pēc kadiķiem, bet Negantā Līdaka manījās atpakaļ uz dīķi. Piektais Muris atvēzējās ar spinningu un gaidīja. Ātrāk! Kur viņi kavējas?!

Kad līdz dīķim bija palikuši tikai daži metri, Negantā Līdaka

apstājās. Priekšā kā siena izauga četri Muri ar kupliem kadiķu zariem. Negantā Līdaka pagriezās atpakaļ un –

Un tā bija Negantās Līdakas liktenīgā kļūda. Piektais Muris meta vizuli, un tas ieķērās grozā. Kad nu vēl četri Muri no mugurpuses uzbruka ar kadiķu zariem, Negantā Līdaka palaida grozu vaļā un nikni nozibināja savus smailos, kā žilete asos zobus. Bet Piektais Muris jau tina spoli, un grozs ar baravikām slīdēja tuvāk. Negantā Līdaka sasprindzinājās un slaidā lokā pārlēca pārsteigtajiem Muriem taisni dīķī iekšā.

Septiņas baravikas bija paaugušās un nu bija Muru ieguvums. Tomēr prieku mazliet aptumšoja dīvainais atradums. Grozā bija Negantās Līdakas sēņu nazis. Tas bija gatavots no milzu gliemežnīcas un uz spožā asmens bija iegravēts smalks uzraksts: *Nāve Muriem!*

Visi pieci Muri dusmās ieņaudējās tik stipri, ka Negantā Līdaka dīķa dibenā aizrijās ar kārtējo karūsu.

– Lai tikai viņa pamēģina vēlreiz aiztikt mūsu baravikas! – svarīgi noteica Piektais Muris. – Saimnieki te, Murjānos, esam mēs! Mjau!

Pasaka par āboliem

Rudens bija pienācis reizē ar ābolu trakumu. Jau divas nedēļas Muri rāvās atspērušies – spieda sulu, grieza ābolus žāvēšanai, vārīja tos kopā ar plūmēm, brūklenēm, dzērvenēm un kazenēm, bet āboli kā bija, tā bija.

– Kas tas par apsēstu gadu? – errojās Pirmais Muris. – Kad viņi beigsies?

– Pacieties, pacieties, – pamācīja Otrais. – Nākamgad varbūt vispār ābolu nebūs.

– Labi, labi, bet kur lai mēs tagad liekam tādu lērumu? – uztraucās Trešais. – Ja mēs turpināsim vārīt, žāvēt un tvaicēt, mēs... mēs taču to nespēsīm apēst!

– Mēs varētu kādu pacienāt! – iesaucās Ceturtais.

– Piemēram, stirnas, – ieminējās Piektais.
– Stirnas? Kāpēc stirnas? – brīnījās pārējie Muri.
– Vai tad jūs neatceraties pērnos Ziemassvētkus? – turpināja
Piektais. – Toreiz stirnas labprāt ēda ābolus!
– Aiziet! – iesaucās Pirmais. – Cienāsim stirnas!
– Bet kā mēs pacienāsim? – prātoja Otrais. – Stirnas ir bailīgas.
– Es zinu! – iesaucās Trešais. – Pļaviņā otrpus diķim stirnas
vēlos vakaros nāk ganīties!
– Tik un tā es nesaprotu, kā mēs pacienāsim, – purpināja
Otrais. – Aiziesim un nobērsim zemē?
– Nē, zemē nevar, – noteica Ceturtais. –

Jāuztaisa tāda pagara sile.

Kā mežā, zvēru barotavā.

– Ko tad mēs
gaidām? – izbrīnījās
Piektais. – Muri,
pie darba!

Ar jaunu sparū Muri metas paveikt iecerēto. Pirmais un Otrais Muris taisīja sili, Trešais un Ceturtais lasīja ābolus, bet Piektais Muris kā allaž maisījās visiem pa kājām.

Stingrā pēcpusdienā visi Muri devās uz pļaviņu otrpus dīķim. Pirmais un Otrais Muris nesa sili, Trešais un Ceturtais – grozus ar āboliem un Piektais kā uzvarētājs gāja visiem pa priekšu.

Kad darbs bija padarīts, Muri priecīgu sirdi gāja mājup – beidzot iegadījies brīvs vakars, kad nav jāgriež, jāvāra un jātvaicē! Muri paniekojās ar tikko ķertām pelītēm, dzēra pienu, noskatījās TV Panorāmu, un tad piepeši Pirmais Muris ieteicās:

– Es aiziešu un klusītēm paraudzīšos, vai stirnas jau ēd mūsu ābolus.

– Tikai nesabiedē, – nobrīdināja Piektais.

– Es iešu pavisam klusītēm, – apliecināja Pirmais. – Kā lūsis!

Muri vēl nebija paguvuši nomazgāt vakariņu traukus, kad zibens ātrumā mājā ielidoja Pirmais Muris.

– Briesmas! – viņš elsoja.

– Kādas briesmas?! – satraucās pārējie Muri.

– Tur notiek kaut kas noslēpumains, – čukstēja Pirmais. – Es labi nesaskatīju no tālienes, bet bija tā: tiklīdz stirna pienāk pie siles, uzreiz viņa uzlec stāvus gaisā un bailēs mūk prom!

– Neiedomājami! Kāds nobūris mūsu ābolus! Skrienam pārbaudīt! – klagāja pārējie Muri.

Uzmanīgi Muri lavījās uz diķa otru pusi. Pagaidām neko dīvainu saskatīt nevarēja. Piepeši no Gaujas puses pļaviņā parādījās stirna. Piektais Muris pamāja ar ķepu, lai visi sastingst. Vēl brīdis, un stirna pienāca pie barotavas. Atkal! Stirna salēcās un metās bēgt.

– Uz priekšu! Mjau! – iesaucās Piektais Muris.

Pieci zibeņi pēc mirkļa bija klāt pie ābolu siles. Un – vai kāds to vispār varētu iedomāties? – no siles ar ābolu zobos izslīdēja Negantā Līdaka un manījās prom uz diķi!

Muri stāvēja kā zemē iemieti.

– Negantā Līdaka! – noelsās Pirmais Muris. – Lūk, kas sabaidīja stirnas!

– Paskatieties, cik ābolu viņa apēdusi! – iebrēcās Otrais.

– Tas ir skandāls! – nošņācās Trešais. – Mums Negantā Līdaka jāpārmāca!

– Bet kā? – ievaimanājās Ceturtais.

– Reizi par visām reizēm mums viņa jānoķer! – izgrūda Piektais.

Tūliņ tika izstrādāts briesmīgs un ļoti viltīgs plāns. Muri sameklēja visresnāko un stiprāko makšķerauklu, visstiprāko

makšķerkātu, pludiņa vietā kārtīgi nokaltētu egļu malkas pagali, piesēja trīs trijžuburu āķus un uzlika uz tiem vislielāko un skaistāko rožābolu.

Nogājuši lejā pie dīķa, Muri izlozēja, kuram būs laime turēt makšķerkātu. Izvēle krita uz Trešo.

– Tikai nebaudies, – čukstēja Piektais. – Turi makšķerkātu stingri! Ja pieķersies, mēs tev palīdzēsim izvilkt.

Trešais Muris iemeta makšķeri.

Iesākumā nekas nenotika. Starp ūdensrožu lapām peldēja malkas pagale un gabaliņu tālāk – skaistais rožābols. Piepeši ūdens iešļakstījās un ābols pazuda dzelmē, arī malkas pagale sagriezās kā vilciņš un iegrima.

– Velc! – iesaucās Piektais Muris, un Trešais vilka. Likās – tūliņ Trešais izvilks kaut ko ļoti smagu. Taču tas bija tikai brīdis. Kāds briesmīgs spēks rāva Trešo Muri uz dīķa pusi. Tad nu pārējie Muri saķērās Trešajam apkārt un vilka viņu atpakaļ. Likās – tūlīt, tūlīt viņi dabūs Neganto Līdaku ārā. Ūdens dīķī mutuļoja, un visas vardenes bailēs izlēca pļaviņā. Piepeši aukla atslāba. Izvelkot makšķeri ārā, izrādījās – aukla aptinusies ap malkas pagali un pārtrūkusi uz kāda asāka zara.

– Tādu zivi palaidām! – vaimanāja Trešais. – Tūliņ uzliksim jaunus āķus un mēģināsim vēlreiz!

– Nē, – noņurdēja Piektais. – Negantā Līdaka nav muļķe. Otrreiz viņa nepieķersies. Labāk pārmācīsim viņu ar mākslas spēku. Sacīts, darīts.

Visu nakti Muri kaismīgi pūlējās, un no rīta pļaviņā pie ābolu siles

tika novietoti divi plakāti – viens – ar stirnas attēlu un uzrakstu: *Tikai stirnām*, otrs – ar Negantās Līdakas pilna auguma ģimetni. Uz tās jāteniski sēdēja pieci Muri un visiem viņiem bija ķepās naži un dakšiņas. Plakāts bija iespaidīgs un patika visiem. Stirnas nāca

un mierīgi ēda ābolus, tikai māksla dabūja ciest: pēc divām dienām Negantās Līdakas portrets bija nosviests zemē un sakodīts lupatu lēveros. Bet Muri neskuma – ābolu laiks gāja uz beigām, un stirnas nebeidza slavēt Murus, kas dzīvo Murjāņos.

Pasaka par bebriem

– Tā turpināties nedrīkst! – iedrāzies sētā, nobļāvās Pirmais Muris.

– Kas noticis?! – iesaucās pārējie Muri.

– Ejiet un paskatieties, ko beбри sastrādājuši! – nikni turpināja Pirmais Muris.

– Ko tad viņi tur būs sastrādājuši, – noņurdēja Otrais.

– Taisa mājas, rok alas, – prātoja Trešais.

– Grauž krūmus un kokus, – turpināja Ceturtais.

– Lūk, lūk! – atkal iebļāvās Pirmais. – Un kādus kokus!

– Nu ne jau ozolus, – laiski novilka Piektais.

– Nāciet man līdzi, ja neticiet! – iešņacās Pirmais.

Pēc tādiem kaismīgiem vārdiem pārējie Muri lēca augšā no pēcpusdienas snaudas un rikšoja uz piekalnīti, kas aizstiepās līdz dīķim. Patiesi: trīs skaisti ozoli no Muru īpaši slepenā baraviku lauciņa bija aizgrauzti!

– Viņi ir gluži apsēsti ar graušanu! – errojās Pirmais Muris.

– Vai tad viņiem nepietiek ar apsēm un alkšņiem? – brīnījās Otrais.

– Viņiem visu laiku jāgrauž, jo zobi nepārtraukti aug, – svarīgi noteica Trešais.

– Bet tā viņi nograuzīs visu mežu! – ievaimanājās Ceturtais.

– Vajag bebru graušanu izmantot lietderīgi, – viszinīgi

noskaldīja Piektais.

– Bet kā? – iesaucās pārējie Muri. – Bebri ir trakoti spītīgi! Viņiem neko nevar iestāstīt!

– Man ir gudrs un viltīgs plāns, – nočukstēja Piektais Muris.

– Tikai bez ūdens! – iebrēcās Ceturtais. – Ūdenī mēs vairāk nelīdīsim!

– Ūdenī nebūs jālien, – paziņoja Piektais. – Bet mazliet jāpastrādā gan. Rudens ir klāt, un mums vēl jāgādā malka ziemai, vai ne?

– Nē, nē, nekas neiznāks, – novaidējās Pirmais. – Bebri mums malku negādās.

– Nepārtrauc mani, – turpināja Piektais. – Tiešā veidā bebri, protams, mums malku negādās. Bet! – un Piektais Muris pārhlaida

vērtējoši skatienu apkārt. – Ja mēs nogāztu pāris lielās apses un alkšņus, aizstieptu tuvāk bebru mājai un iezīmētu, kurās vietās jāzāgē, tas ir, jāgrauž, lai iznāktu pagales... –

– Es nesaprotu! – iesaucās Trešais. – Kā tad tu iezīmēsi?

– Es iekasīšu, – Piektais noslēpumaini paziņoja.

– Kā tad tu iekasīsi? – izsaucās pārējie Muri.

– Vai tad jūs neatceraties, ko mēs pērn atradām? – ieprasījās Piektais. – Es iekasīšu ar bebra zobu. Tas noteikti ir bijis vecs un svarīgs bebrs!

Piektais Muris ieskrēja mājā un iznesa lielu, tumši dzeltenu, gluži vai oranžu bebra zobu. – Lūk! – Piektais iesaucās. – Bebri lielos kokus nekad negrauž tāpat vien! Vispirms nāk vecākais bebrs, mazliet iegrauž vajadzīgajās vietās, un tad jaunie bebbri ķeras pie darba.

– Vai tu iekasīsi vai iegrauzīsi? – pēkšņi ievaicājās Ceturtais Muris.

– Nepiesienies vārdiem! – noskaitās Piektais. – Ņemam zāģus un ejam uz piekalnīti pēc apsēm un alkšņiem!

Četri Muri atspērušies zāģēja apses un alkšņus, stiepa uz dīķmalu pie lielās bebru mājas, bet Piektais ar bebru zobu nemitīgi kasījās.

Kad lielais darbs bija galā, Piektais Muris svinīgi paziņoja:

– Varu saderēt, ka pēc trīs dienām mums būs deviņdesmit četri skaisti nograuzti malkas bluķīši!

Laimīgā kārtā neviens no Muriem neattapās saderēt, jo trešās dienas rītā uztraukts virtuvē ieskrēja Pirmais Muris.

– Bebri nes prom mūsu malku! – viņš elsoja.

Muri tūliņ metās uz dīķmalu. Patiesi, visas apses un alkšņi bija sagrauzti, un bebbri jau pāris blukšišus bija aiznesuši uz savu māju.

– Kāpēc tu neiekasiji, ka tā ir mūsu malka? – šņāca Otrais Muris.

– Klusu! – noskaldīja Piektais. – Ja nevar ar labu, tad var ar maiņas tirdzniecību! Žigli nesam alkšņu un apšu zarus bebbriem!

Darījums tika noslēgts, un Muri laimīgi stiepa blukšišus uz māju. Vakarā, kad visi Muri sēdās pie vakariņu galda, Piektais Muris viltīgi noņurdēja:

– Vai man nebija gudrs un viltīgs plāns? Un, ja bebbri vēlreiz pieķersies ozoliem, es atkal uzkasīšu ar bebra zobu! Mjau!

Pasaka par Ziemassvētkiem

Kādā skaistā ziemas rītā tūliņ pēc brokastīm Pirmais Muris uzmeta skatu kalendāram un šausmās iebrēcās:

- Vai traks!
- Ko tu klaigā? – ieņaudējās Otrais.
- Vai tev žēl vecā kalendāra? – izbrīnījās Trešais.
- Mums taču ir nopirkts jaunais! – iespraucās Ceturtais.
- Ar skaistāko pasaules kaķu attēliem, – piebilda Piektais.
- Bet šodien!... Šodien taču ir... – gluži vai aizrijās Pirmais Muris.

Pārējie Muri ieskatījās kalendārā un visu saprata. Žigli nomazgājuši traukus, Muri ķērās pie galvenā darba. Pirmais Muris devās uz šķūnīti pēc sniega lāpstas, Otrais ķērās pie pīrāgu mīklas gatavošanas, Trešais sāka rūpīgi mazgāt burkānus, Ceturtais atlasīja ābolus, bet Piektais tika aizsūtīts uz mežu pēc eglītes.

Pusdienlaikā klusā, nosnigusī pļava pie dīķa bija pārvērtusies līdz nepazīšanai: gludi notīrīta bija ne tikai ierastā Jāņuguns vieta, bet arī laukums līdz dīķmalai – tur bija uzstādīta kupla egle ar skaistiem čiekuriem. Visi Muri rāvās nosvīduši: Pirmais Muris, pakāpies uz malkas bluķa, izrotāja eglīti ar āboliem, maziem un košiem burkāniņiem; Trešais Muris stiepa no groza garumgaru gliemežvāku virteni, ar kuru bija nolemts apjot eglīti, Ceturtais ugunsкура vietā kārtoja zarus un malkas pagales, Piektais kā allaž maisījās visiem pa kājām, bet Otrais Muris nebija redzams – viņš rosījās pa māju: kamēr viena pīrāgu panna

cepās, otra tupēja uz galda, kamēr galvenais pavārmeistars pārklās pīrādziņus ar olas dzeltenumu, un arī piparkūku mīkla gaidīja savu kārtu.

Kad saule bija nogrimusi Gaujas līkumā un tumšas, zilgas ēnas sāka stiepties pār pļavu, visi Muri sanāca vienkop.

Eglīte izskatījās vareni: āboli virpuļoja un burkāni zibināja, tikko iekārtās piparkūkas alkaini smaržoja, stalti slējās dzeltenās svecītes un balti lāsvoja garumgarā gliemežvāku virtene. Jā, un pašā galotnē vizēja piecu Muru ģimenes dārgums no seniem laikiem – apsudrabota lidakas galva, kuru tāls Muru sencis ieguvis briesmīgā un asiņainā cīņīnā tepat Gaujā iepretī mazajai Velnalai.

Svecītes tika iedegtas, un arī ugunsurs uzliesmoja. Otrais Muris bija sagatavojis prāvu katlu ar karstvēnu, kurš, uzvērts šķērskokā virs ugunsura, kāri gaidīja liesmu mēles. No meža puses ciemos nāca zaķi un stirnas, no lielās, apsnigušās zaru kaudzes dīķa malā – bebbri. Un nu visiem tika Ziemassvētku dāvanas: zaķiem burkāni, ietīti kāpostu lapās, stirnām – liels kurvis ar īpašo zaļumu izlasi: melleņu mētras un viršu zariņi, kārklu vicas un mežābeles ūdens zari. Bebbriem Muri pasniedza pavisam īpašu Ziemassvētku dāvanu – ļoti dīvaini izaugušu apses stumbru ar astoņām pumpām un trīspadsmit sāņzaru stumbriem – tur nu bija paredzama graušana uz nebēdu.

Taču bebbri nepaguva pat kārtīgi apskatīties dāvanu un sāka uztraukties. Izrādās – divi jaunie bebbri bija aizmirsuši bebbu pirmo ziemas likumu: ja uz dīķa ir ledus, no mājas ārā jāiet pa sauszemi. Bebbri uztraucās, bet ne jau Muri. Kā zibens Piektais

Muris aizdrāzās pēc cērtes, un jau pēc brīža Pirmais Muris, kam bija vislielākais spēks ūsās, sāka sparīgi cirst āliņģi.

Visi zvēri bija sanākuši apkārt, gaidot jauno bebrēnu parādīšanos. Ik pa brīžam Pirmais Muris pārtrauca ciršanu, lai vecie bebri var sabļauties ar jaunajiem, lai tie, neprašas būdami, nelien par tuvu cērtei.

Kad nu āliņģis bija krietni izveidots, Pirmais Muris atkāpās, un uz ledus izlīda divi mazi bebrēni. Par godu laimīgajam iznākumam Trešais Muris aizdedzināja zaļi dzeltenu brīnumnūjiņu. Tā meta krāsainas dzirksteles sniegā, un bija arī īstais brīdis pasniegt visiem karstvīnu.

Bet āliņģī nomutuļoja ūdens, un no dziļuma izšāvās Negantā Līdaka.

– Kas te trokšņo nakts melnumā? – viņa iešņācās un tad, ieraudzījusi tik daudz zvēru, piecus Murus, ugunsķuru, beidzot eglīti, kuras galotnē bija Negantās Līdakas vecvecvec... tētiņa galva, viņa palika gluži sarkana no dusmām. Negantā Līdaka metās uz priekšu un –

– Priecīgus Ziemassvētkus, – teica Otrais Muris un sniedza grozu ar pīrāgiem un marinētām baraviciņām.

Negantā Līdaka sastinga, un arī visi pārējie sastinga, bet tas bija tikai īss mirklis.

Klusēdama Negantā Līdaka paņēma groziņu, pagriezās uz āliņģa pusi un lēnām ieslīdēja ūdenī.

Pieci Muri un viņu ciemiņi ēda piparkūkas un dzēra karstvīnu, dedzināja ugunskuru un brīnumnūjiņas, un sveču liesmiņas sūtīja savu maigo gaismu zvaigznēm.

Neviens nemanīja, ka pēc krietna brīža Negantā Līdaka atkal atgriezās ar visu groziņu. Viņa pielīda tuvāk Piektajam Murim un nočukstēja:

– Priecīgus Ziemassvētkus.

Grozā bija piecas karūsiņas, Muru lielais kārums.

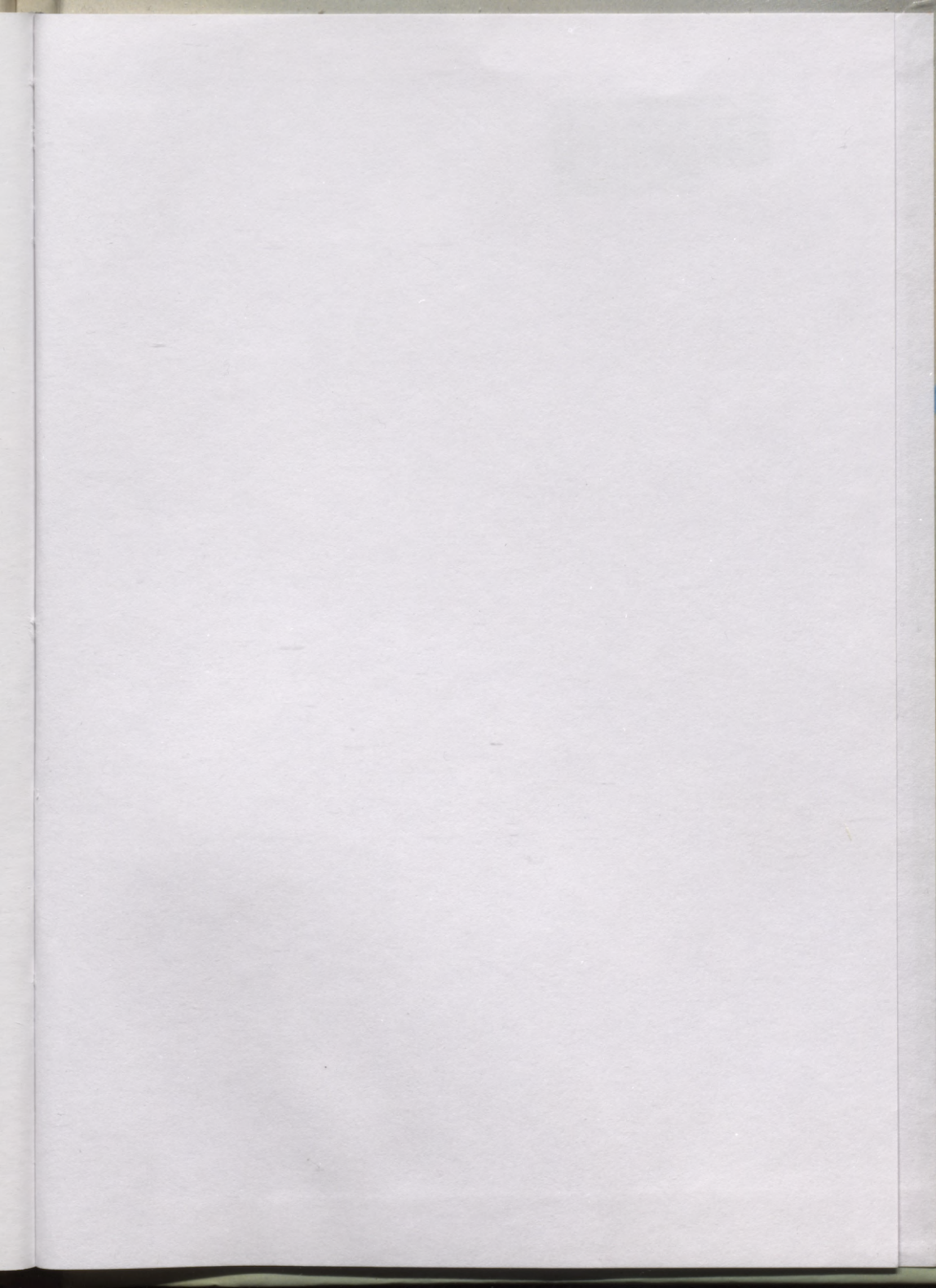
– Priecīgus Ziemassvētkus! – skanēja visapkārt, un pieci Muri laida vaļā savu lielo murrājienu, sasaukdamies ar citiem Muriem tuvu un tālu, un priecājās par to, cik labi ir dzīvot Murjānos.

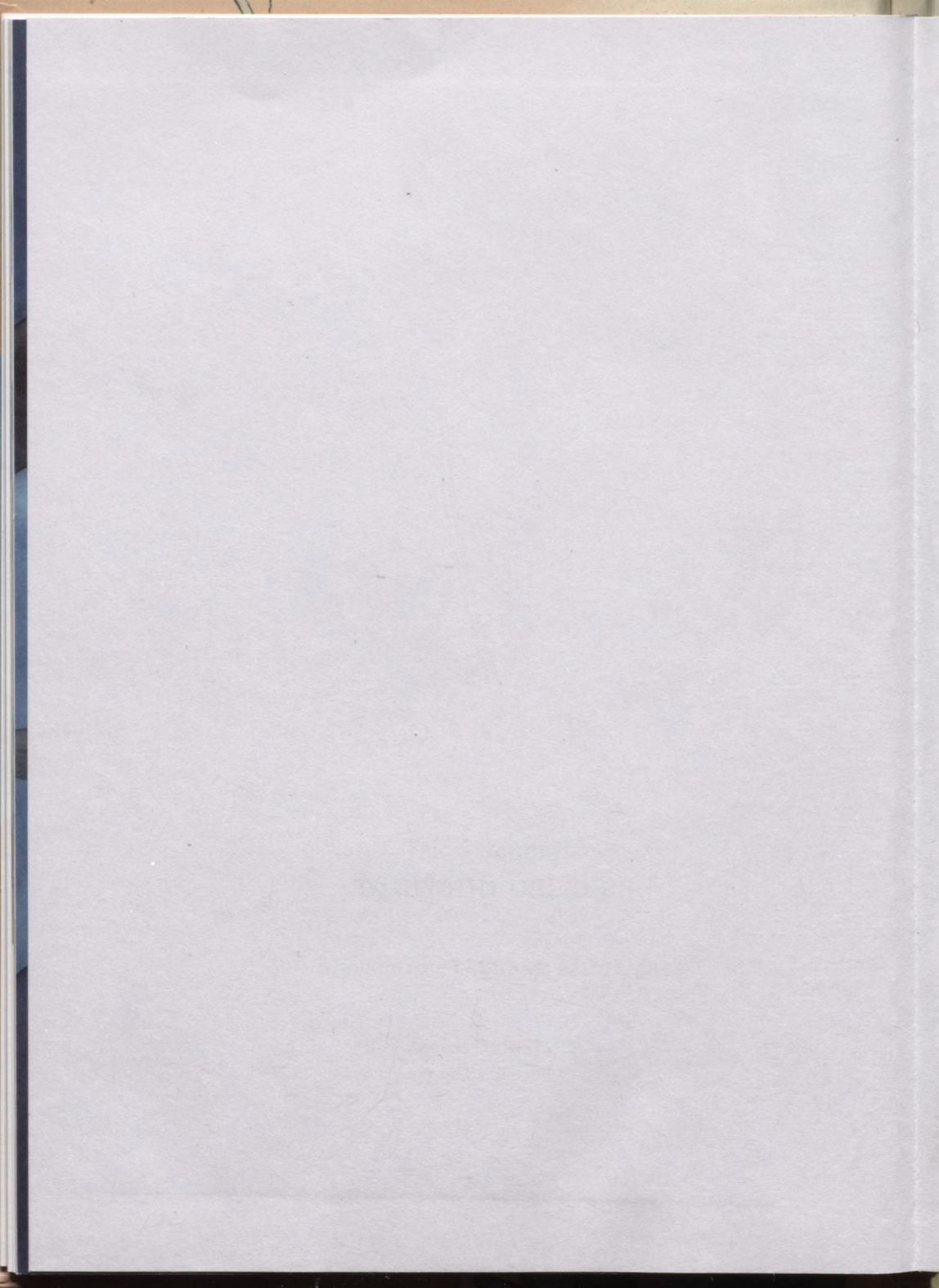

Valdis Rūmnieks
Murjāņu pasakas

Māksliniece Gundega Muzikante

Apgāds GARĀ PUPA
reģ. nr. 2-0687

LATVIJAS NACIONĀLA BIBLIOTEKA

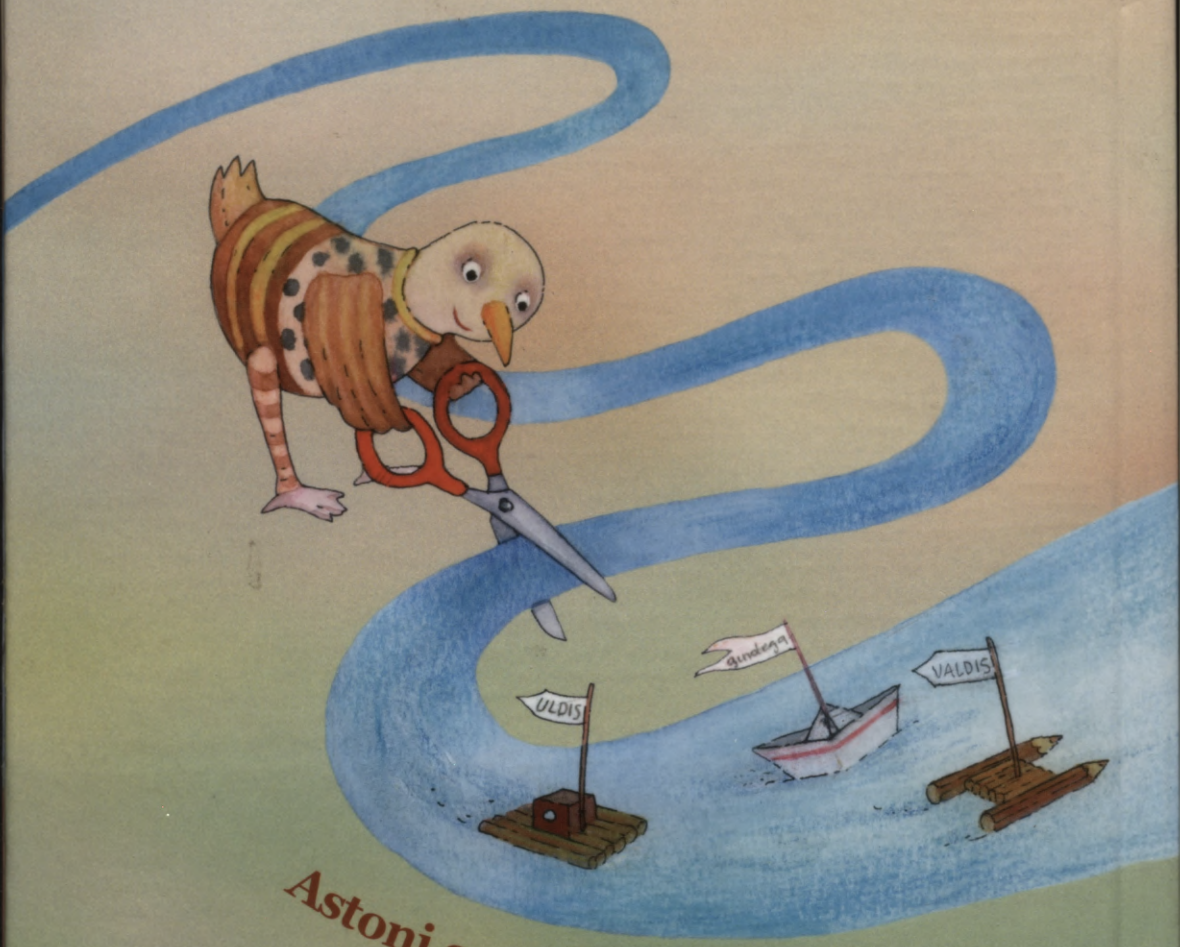

0307024827

**OBLIGĀTAIS
EKSEMPLĀRS**

2,50

J
L 5148

**Astoņi gandrīz ticami stāsti
par pieciem Muriem un
Neganto Līdaku**

ISBN 9984-530-73-6

9 789984 530734